Muscharts Wapenboek van Amersfoort

Anton C. Zeven

Volgorde
Deel van het Artikel in Heraldisch Tijdschrift 6 (2) 2000: 49-
Scans van de wapens in het Wapenboek

Muscharts Wapenboek van Amersfoort

ANTON C. ZEVEN

In de bibliotheek van het Gemeentearchief van Amersfoort bevindt zich een handschrift met op de band *Wapens van Amersfoorters*. Het bibliotheekkaartje luidt: *R.T. Muschart. 1915. Wapenbeschrijvingen betreffende zegels, hangende aan perkamenten, in het Gemeentearchief te Amersfoort aanwezig. 134 genummerde folio's/pagina's (1915). Handschrift. Wapentekeningen door de auteur betreffen voornamelijk Amersfoortse wapens; met uitgebreide genealogische gegevens. Inv. nr. 2579.* Deze titel is overgenomen van de titel op folio 1r, waarna het wapenboek zonder enige inleidende tekst begint.

Uit een tweetal brieven aan het eind en uit enkele zinsneden in de tekst blijkt dat een zekere Reijnders[1] schetsjes van zegels aan Muschart zond, en dat de laatste daarvan de bijbehorende wapens schilderde om deze tekeningen aan te vullen met heraldische, geschiedkundige en, vooral, vele genealogische gegevens. Deze haalde hij o.m. uit de literatuur, zoals Rietstaps Armorial Général[2], en de tijdschriften De Nederlandsche Leeuw, De Navorscher en Algemeen Nederlandsch Familieblad.

Afb. 1. Mr. Gerard van Voorst, Ao 1713-1751 schout van Amersfoort. In goud een zwarte klimmende ram, zilver gekroond en genageld. Helmteken wordt niet vermeld. (Van Beurden beschrijft de ram als een bok.)

De schetsjes die hij ontving waren kennelijk niet altijd even duidelijk (fol. 12r): *(...) U gaf er in Uw brief van 29 Nov. j.l. een schetsje van, doch hieruit kan ik niet opmaken wat het moet voorstellen. Dit helmteeken gaat dus voorloopig bij de*

Zie voor gehele artikel de website www.antonzeven.nl bij Wapenboeken

Opmerkingen

1. Nieuwe ontwerpen?
Ik krijg de indruk dat Muschart, als hij het familiewapen niet kende, in sommige gevallen een wapen ontwierp.

2. blauw <> zwart
Opvallend is dat in de door Muschart getekende wapens de kleur blauw in het Wapenboek van de Zwanebroederschap in Den Bosch en de CBG-wapens in Den Haag zwart is. Ik heb deze kleurverschuiving aangeduid met blauw <> zwart. Klaarblijkelijk is zwart de correcte kleur. Wellicht gebruikte de archivaris van Amersfoort (zie artikel) een bepaalde code voor zwart, die door Muschart als blauw werd geïnterpreteerd.
Verder vermoed ik dat eenvoudige wapens met de kleuren zilver en blauw door Muschart voor zijn Wapenboek door hem zijn ontworpen.

Deze “Amersfoortse” wapens werden in kleine formaat en zonder beschrijving afgebeeld in Ad.J. de Jong. 2015. Familiewapens in Zuidoost Utrecht. Voorthuizen.

WAPENBOEK VAN AMERSFOORT
alfabetisch gerangschikt

544 Wouter van Beke

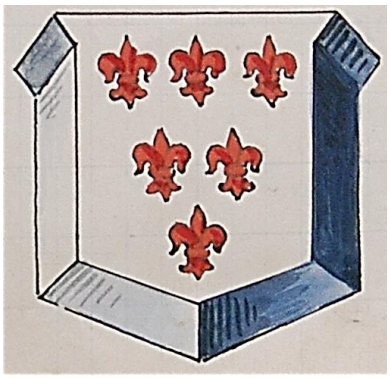
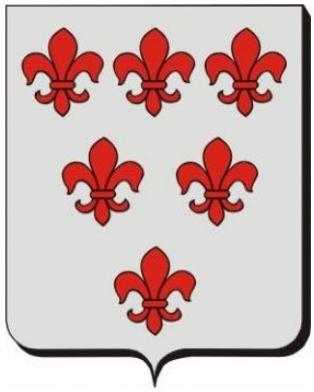

Van der Beeck, CBG-HDATNL021468: in zilver zes rode lelies (3-2-1).

Wapen*schild* is identiek aan van Stoutenburg (zie hierna), Twillaar en van Weede CBG-HDATNL018397 (zie hierna).

489 Jan van Bemmel

Van Bemmel CBG-HDATNL001460: in zilver drie zwarte bemmels (2-1). Helmteken: op een blauwe kroon een wit muts, waarop een naar rechts gewende zittende blauwe windhond met gouden halsband met grote ring. Dekkleden: blauw gevoerd van zilver.

blauw <> zwart

529 Wouter van Blokland

Van Blokland: in zilver twee beurtelings gekanteelde blauwe dwarsbalken. Helmteken: een blauw-zilveren wrong, waarop twee hoorns.
CBG-HDTNL021206: de balken zwart. Helmteken: op een gouden kroon twee zwarte steenbokhoorns. Dekkleden: zwart, gevoerd van zilver.

blauw <> zwart

521 Mr Diderik Richard Blootenburg

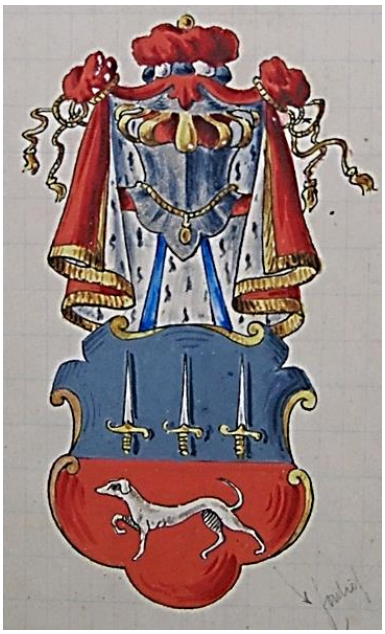

Blootenburg: doorsneden, A. in blauw drie zwaarden met gouden gevesten en zilveren lemmeten naast elkaar, B. in rood een naar rechts-gewende springende zilveren windhond. Helmteken: een rode baldakijn zilver gevoerd en goud gezoomd, getopt door een blauw-zilveren wrong, waarop een rode platte muts met gouden punt. Het schild hangt aan een blauw lint, dat aan de binnenzijde van de helm bevestigd is.
Rechts: Wapenboek Zwanenbroederschap Den Bosch: kwartier A zwart, kwartier B. een springende hazewindhond met gouden halsband.

blauw <> zwart

524 Bode van Romswinckel

Bode van Romswinckel: in rood drie concentrische gouden ringen. Helmteken: een ?, getopt door drie rode naar rechts overvallende struisveren Dekkleden: rood. gevoerd van goud.

HDATNL014771: de naam ook als Romswinckel. Bode was ook een voornaam.

--- Gysbert Botter

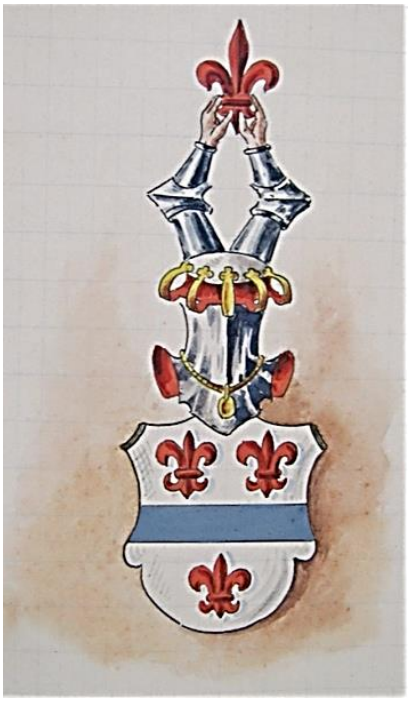

Gysbert Botter: in zilver, een blauwe dwarsbalk, vergezeld van drie rode lelies (2-1). Helmteken: twee geharsnaste en naar buiten gebogen armen, waarvan de handen samen een lelie van het schild houden.

CBG-HDATNL002729 dwarsbalk zwart
CBG-HDATNL063731 dwarsbalk rood

blauw <> zwart

499 Anthony Brinkesteijn

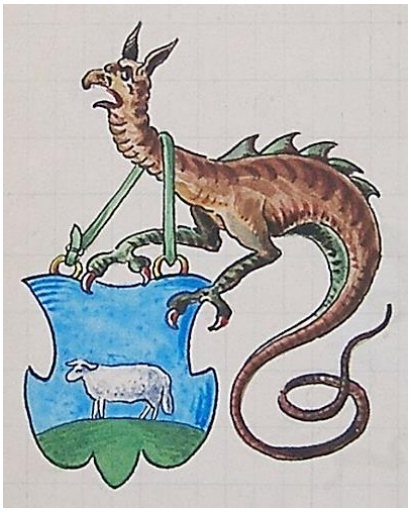

Anthony Brinkesteijn: in blauw een zilveren staand schaap, staande op groene grond. Het schild hangt aan een groen lint om de hals van een tweepotige bruine draak met groene rugkam, buik en poten.

512 Jan Buijs

Jan Buijs: in zilver drie lelies (2-1), in het hart een zespuntige ster, alles van rood. Helmteken: op een zilveren-rode wrong de ster van het schild. Dekkleden: rood, zilver gevoerd.

CBG-HDATNL003338 identiek

514 Mr Michel Jacob de Bije

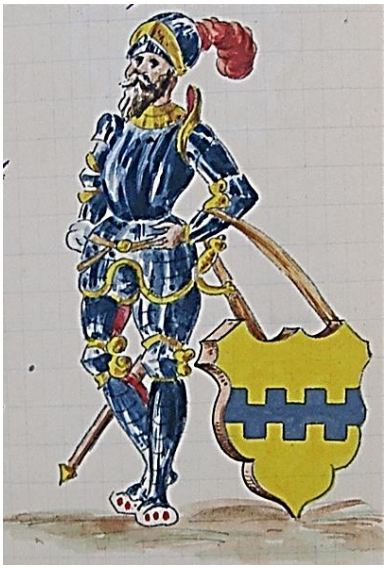

Mr Michel Jacob de Bije: in goud een beurtelings gekanteelde blauwe dwarsbalk. Het schild hangt aan een gouden lint dat om de arm van een geharnaste ridder gaat; hij draagt een blauw harnas, goud versiert. Evenzo zijn helm, waarop een rode struisveer.

HDATNL001875: zwarte balk. Ook de Bye.

blauw <> zwart

522 Rijck van Bijler; Muschart schreef erbij *foutief*

Rijck van Bijler: in zilver een groen schildhoofd, beladen met drie gouden zespuntige sterren. Helmteken: een gesloten gouden en groene vlucht, met ster van het schild. Dekkleden: groen, goud gevoerd.

Muschart schrijft erbij '*foutief*'. De fout moet dan slaan op het aantal punten van de sterren en/of het helmteken.

CBG-HDATNL001893: zespuntige ster
CBG-HDATNL001894: achtpuntige ster
CBG-HDATNL023399: veld zwart. Is het zwart geoxydeerde zilveren verf?

485 Hendrik Camp

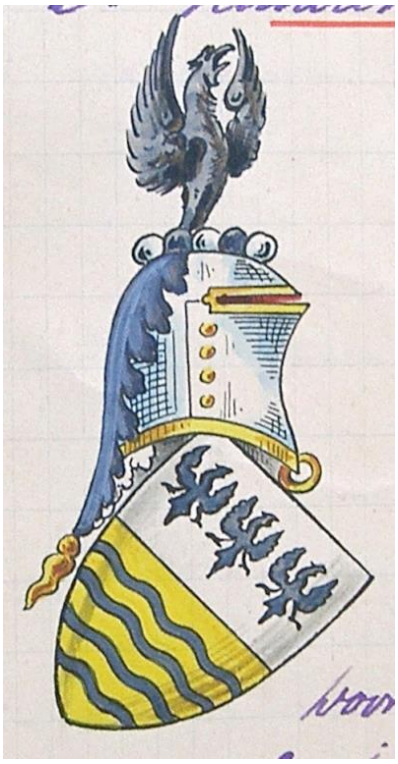

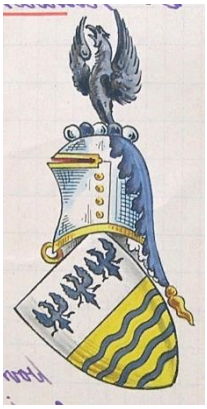

spiegelbeeld

Hendrik Camp: doorsneden A. van zilver beladen met drie blauwe adelaars met de koppen naar links naast elkaar, B. in goud vier blauwe golvende dwarsbalken. Helm: naar links gewend. Helmteken: op een zilveren-blauwe wrong een naar links gewende blauwe adelaar.

NB. Waarom Muschart dit wapen omgewend heeft getekend weet ik niet.

596 H. Camp

H. Camp: gedeeld, A. in goud drie golvende blauwe dwarsbalken, B. in zilver drie blauwe adelaars (2-1) Helmteken: een gesloten vlucht van blauw en goud.

501 van Coevorden

Van Coevorden: gedeeld, de deellijn gedekt door een boom met groene kruin en bruine stam, A. een zilveren, gehalsbande schaap, dat tegen de boom springt, B. in goud boven drie zilveren zespuntige sterren (1-2), beneden drie omgekeerde verkorte zwarte kepers boven elkaar. Helmteken: een uitkomende naar rechts gewend schaap.

484 Jacob Craanen

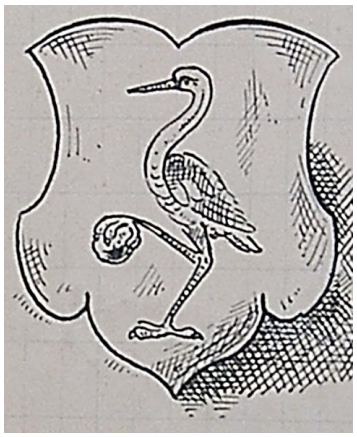

Jacob Craanen: een kraanvogel met steenklomp in de opgeheven rechterpoot.

ACZ: een sprekend wapen.

506 Willem van Dam

Willem van Dam:een naar rechts lopende opgerichte paars en bruine goud gekroonde griffioen, voert een banier met een paarse zoom, en het wapen Van Dam: in goud een loodrecht gekanteelde verlaagde keper, tien ruiten, boven tweemaal (2-1) en beneden (1-2-1), alles rood.CBG

520 Freyse van Dolre

Freyse van Dolre: in blauw een gouden schildhoofd, beladen met drie blauwe ruiten, naast elkaar geplaatst. Helmteken: op een blauw-gouden wrong een gouden kuip, beladen met twee rode en twee gouden banden, de gouden banden breder dan de rode, hier uitkomend een rode leeuw. Dekkleden: blauw, gevoerd van goud.

520 Freyse van Dolre

Freyse van Dolre: een gouden veld, bezaaid met blauwe lelies een naar links gewende rode leeuw. Helmteken: op een blauw-gouden wrong een gouden kuip, beladen met twee rode en twee gouden banden, de gouden banden breder dan de rode, hieruitkomend een rode naar links gewende leeuw. Dekkleden: blauw, gevoerd van goud.

520 Freyse van Dolre

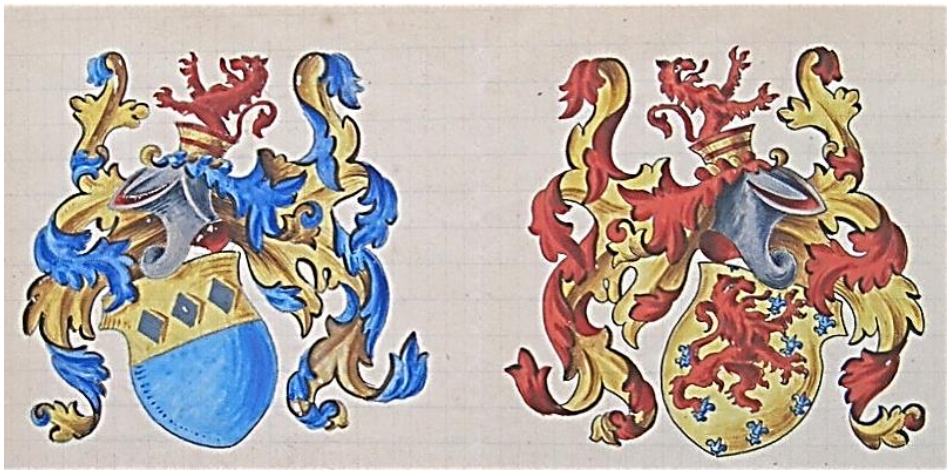

Freyse van Dolre: zie hiervoor.

534 Hendrik van Eck

Hendrik van Eck: doorsneden van groen en rood, over alles heen een zilveren schuinbalk. Helmteken: op een rode en groene wrong een arendsbeen, getopt door drie struisveren, groen, wit en rood.

A.C. Zeven. 2017. Het historische wapen Van Eck (Panthaleon) --. Blazoen 3: 13-19.
Dit wapen is het wapen van de geadelde tak: heraldisch groen-rood. Voor de niet-geadelde tak is de kleurenvolgorde rood – groen.

474 S.C. Foeyt

S.C. Foeyt: in zilver een rode dwarsbalk, beladen met drie zilveren weerhaken. Helmteken: op een zilveren en rode wrong een uitkomende ongekleurde vrouw zonder armen. De borstband van de vrouw zou als in het wapen moeten zijn.

CBG-HDATNL006207: weerhaken goud.

480 Carel Gaby

Carel Gaby: in goud een gebogen verlaagde rode keper, vergezeld van drie blauw posthoorns, rood gemond. Helmteken: op een zilveren-rode wrong een zittende zwaan met opgeheven vlucht. Dekkleden: goud, rood gevoerd

481 Willem van Geijn

Willem van Geijn: in zilver een blauwe adelaar met gouden poten.

479 Van Goudoever

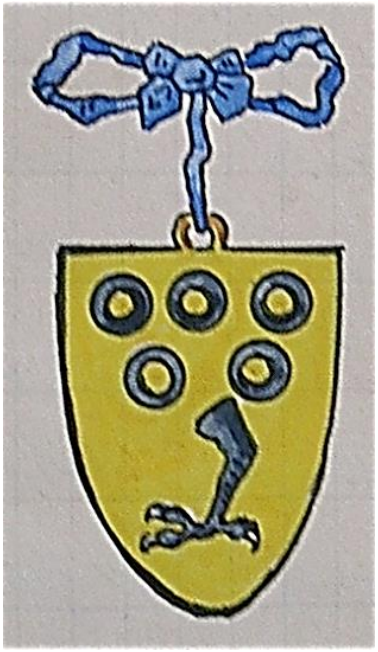

CBG-HDATNL0211799: alles zwart.

Van Goudoever: in goud een arendspoot, vergezeld boven van 5 ringen (3-2), alles blauw.

blauw <> zwart

493 Jacobus Godin

Jacobus Godin: een gedekte bokaal. Helmteken: een gesloten vlucht met de bokaal van het schild. Omschrift:
S IACOBVS GODIN

529 Dirk de Goijer

Dirk de Goijer: in zilver drie blauwe maliën. Helmteken: op een blauw-zilveren wrong een uitkomende naar rechtsgewende bruine vos.

537 Johan Hackfort

x

Johan Hackfort: in goud een rode dwarsbalk, vergezeld van drie zilveren lelies, twee boven de balk en een eronder. Helmteken: een zilveren zittende naar rechts gewende hond, de hals van goud en roodgezoomd. Dekkleden: goud, rood gevoerd.

493 C.A. Harderwijck

C.A. Harderwijck: doorsneden, 1. in zilver een rode stappende leeuw, 2. in blauw een zilveren zespuntige ster. Helmteken: de leeuw van het schild staande en half aanziende. Dekkleden: blauw, zilver gevoerd.

504 Willem van Harteveld

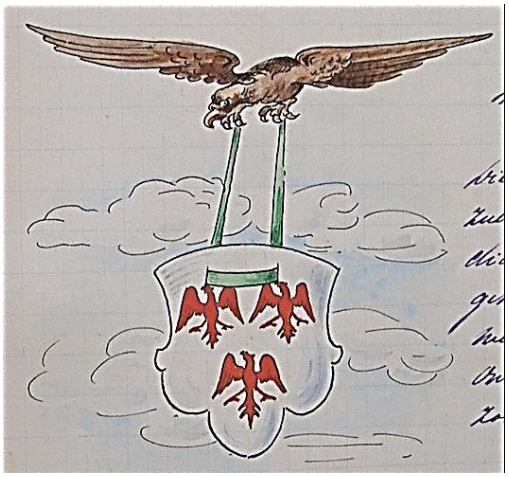

Willem van Harteveld: in zilver drie rode adelaars (2-1), in het schildhoofd een verkorte blauw lint. Het schild hangt aan een blauw lint, door de poten van een vliegende bruine natuurlijke adelaar vastgehouden.

533 Vincent van den Houve

blauw <> zwart

Vincent van den Houve: drie zwarte violen met gouden hals en snaren (2-1).
Van de Houve CBG HDATNL009176

506 Johan van Isselt

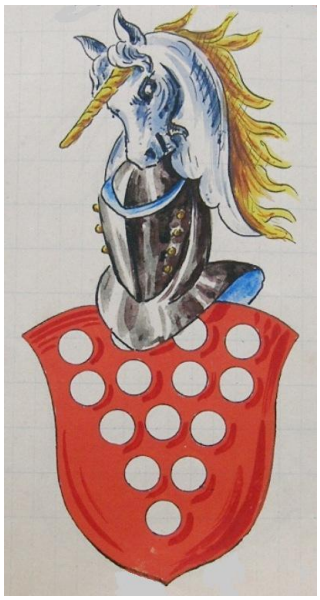

Johan van Isselt: in rood 14 zilveren schijven (4-4-3-2-1). Helmteken: een hoofd, hals van een eenhoorn, de hoorn en de manen goud.

515 Herman Kluppel

Herman Kluppel: in zilver drie bruine knoestige dikke takken boven elkaar. Helmteken: op een zilveren en rode wrong een recht op geplaatste tak van het schild tussen een gesloten zilveren vlucht. Dekkleden: rood, zilver gevoerd.

477 Nicolaes Christian Kolff

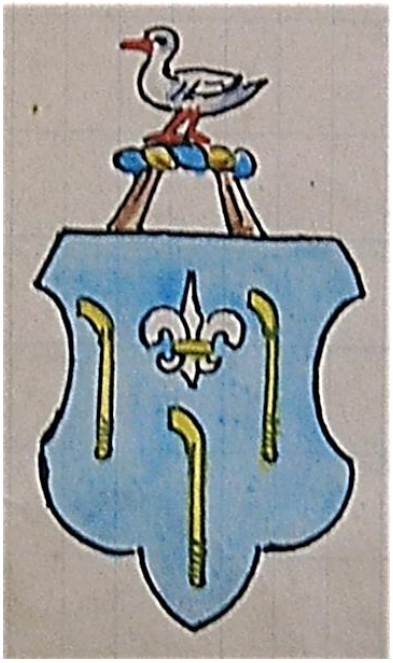

Nicolaas Christian Kolff: in blauw drie gouden golfsticks met de stick boven en naar rechts (2-1) en in het schildhoofd een zilveren lelie. Het schild hangt aan een blauwe en zilveren wrong, zilveren roodgebekte en -gepote meeuw staat.

t

519 van Lilaar

Van Lilaar: in zilver drie rode lelies (2-1). Helmteken: op een rode en zilveren wrong een aanziend borstbeeld van een moor met zilveren hoofdband en gouden kleding, tussen een zilveren en rode vlucht. Dekkleden: rood, gevoerd zilver.

Jelis ridder van Lunenborg

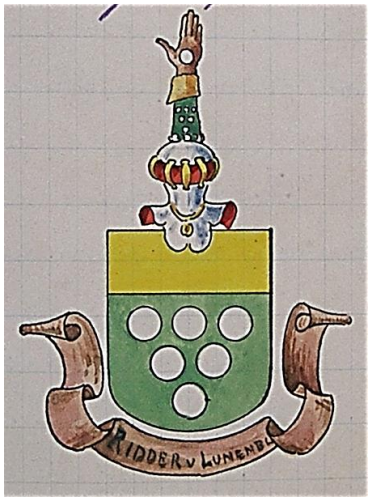

Jelis ridder van Lunenborg: in groen zes zilveren schijven of penningen (3-2-1), een gouden schildhoofd; Helmteken: op een zilveren en groene wrong, een rechtopstaande linkerarm, gekleed zilver gestippeld en goud gezoomde met een kleine zilveren schijf in de geopende hand. Onder het schild een lint waarop RIDDER LUNENB.

478 Montauban

Montauban: in blauw een uit de linkerrand komende roodgeklede rechterarm met witte zoom houdende in de hand van natuurlijke kleur een zilveren zwaard met gouden gevest, en vergezeld rechtsboven van een omgewende gouden wassenaar en linksboven van een gouden zespuntige ster. Het schild gehouden aan een lint door een naar links gaande ridderfiguur met een jak over zijn geharnaste bovenlichaam en laarzen.

531 Gijsbert van der Maath

Gijsbert van der Maath: in zilver een gouden noot knabbelende naar rechts gewende zittende rode eekhoorn. Boven het schild een gouden kroon. Tussen de kroon en het schild op een bruine lint de naam VAN DER MAATH.

489 Gerard Munnicks

Gerard Munnicks: gevierendeeld, 1 en 4. een naar links gaande schiere monnik met rozenkrans, 2 en 3. in zilver een blauw kruis. Het schild wordt gehouden door een half-achter het schild op een grond staande schiere (= grijsgeklede) monnik. Aan zijn linkerpols hangen een grote en een kleine rozenkrans.

492 Albertus Nessingh

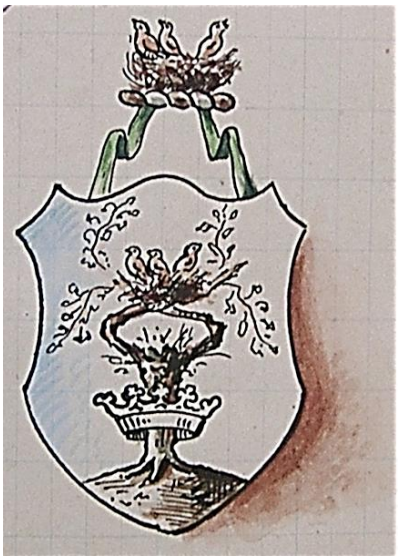

Albertus Nessingh: een op een grond staande afgezaagde boomstam, waar omheen een kroon; daarboven twee kromme takken, die aan hun boveneinde bij elkaar komen; hierop een nest met drie vogels, en ter weerzijden bebladerde takken. Het schild hangt aan twee linten, die bevestigd zijn aan een wrong, waarop het nest met de vogels van het schild.

518 Van Ommeren

< Van Ommeren: in goud drie naar rechts gaande zwarte leeuwen, goud gekroond, boven elkaar.
HDATNL0134042
Wapen gebaseerd op rouwbord in de St kerk, Amersfoort

< **Van Ommeren**: in goud drie naar rechts gaande, goud-gekroonde leeuwen, alles blauw. Helmteken: op een gouden en blauwe wrong een uitkomende naar rechts gewende blauwe gekroonde leeuw. Dekkleden: blauw, gevoerd van goud.
blauw <> zwart

500 Samuel Padtbrugge

Samuel Padtbrugge: in blauw drie gouden geveerde pijlen naast elkaar, de middelste met de punt omhoog, de buitenst twee met de punt omlaag. Helmteken: op een blauwe en gouden wrong de middelste pijl van het schild, in een zilveren vlucht. Dekkleden: goud, blauw gevoerd.

475 Pannekoek

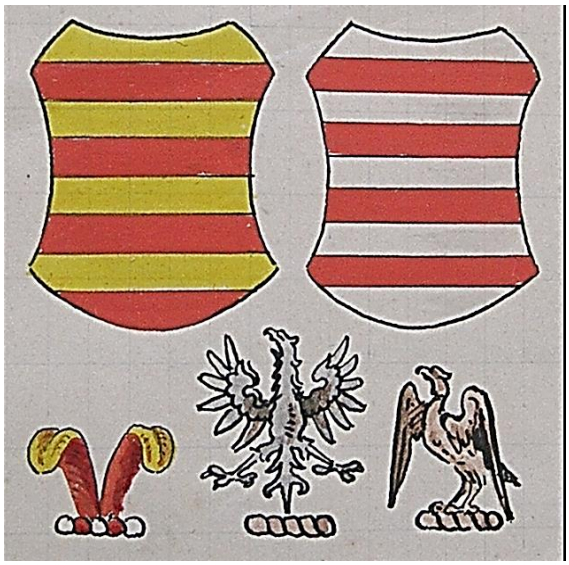

Pannekoek
Links: gedwarsbalkt van acht stukken; goud en rood.
Rechts: in zilver vier rode dwarsbalken.

CBG HDATNL013388 Pannekoek: doorsneden van 12 stukken, zilver en blauw.

494 Bartholomeus van Panhuis

Bartholomeus van Panhuis: in zilver drie blauwe maliën (2-1). Helmteken: op een blauw en zilveren wrong een naar rechts gewende uitkomend blauw zwijn met gouden slagtanden en blauwe onderkaak. Schild-dekking: blauw, zilver gevoerd. Schildhouders: twee blauwe omkijkende blauwe zwijnen met zilveren slagtanden en rode tong, staande op een arabesk.

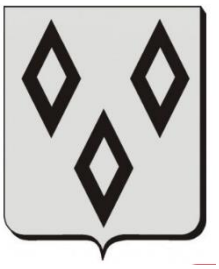

Panhuijs:CBG-HDATNL004493 zwarte maliën.

blauw <> zwart

547 Rutger Poeijt

Rutger Poeijt: in rood drie omgekeerde zwaarden met gouden gevesten en zilveren lemmeten schuinrechts geplaatst Dekkleden: zilver rood gevoerd.

NL-HACBG_1801_0039_0209: de zwaarden schuinlinks geplaatst.

538 Hendrik Pijl

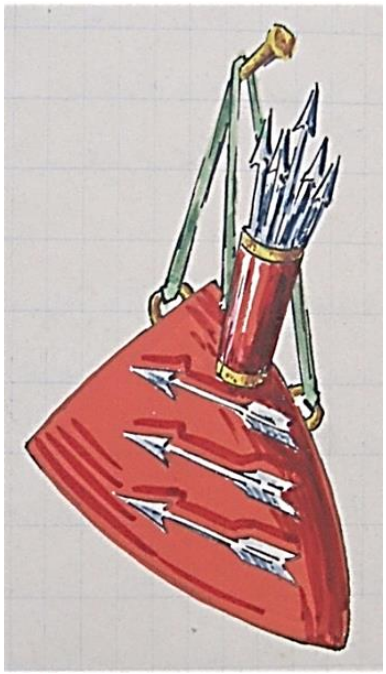

Hendrik Pijl: in rood drie schuinrechts geplaatste zilveren pijlen, de linker in de linker bovenhoek, de rechter in de rechter beneden zijde, en de derde ertussen. Linksboven: een weinig tapsvormige rode goudgerande koker, waarin vijf pijlen van het schild.

530 Peter de Ruych

Peter de Ruych: in zilver drie blauwe adelaars (2-1). Helmteken: op een blauw en zilveren wrong een adelaar van het schild.

De Ruich: CBG-HDATNL-014984: rouwbord hangende in de kerk van Amersfoort.: in groen drie kronen (2-1), en in het hart een achtpuntige ster, alles goud.

ACZ: Waarschijnlijk kende Muschart dit wapen niet en ontwierp hij een nieuw wapen. Het rechter wapen is heraldisch gezien mooier.

496 Willem Sael-Uteneng

Willem Sael-Uteneng: in zilver drie rode ruiten. Helmteken: een zilver en rode wrong twee zilveren armen, houdende een rode bal in elke vasthoudende hand; er tussen een aanziende zittende zilveren leeuw. Dekkleden: rood, zilver gevoerd.

CBG: Sael en Unteneng in meerdere spellingen.

CIMG0507 Smith

Smith
Een griffioen. Mogelijk een copie van een mij onbekende afbeelding.

397 Speyart van Woerden

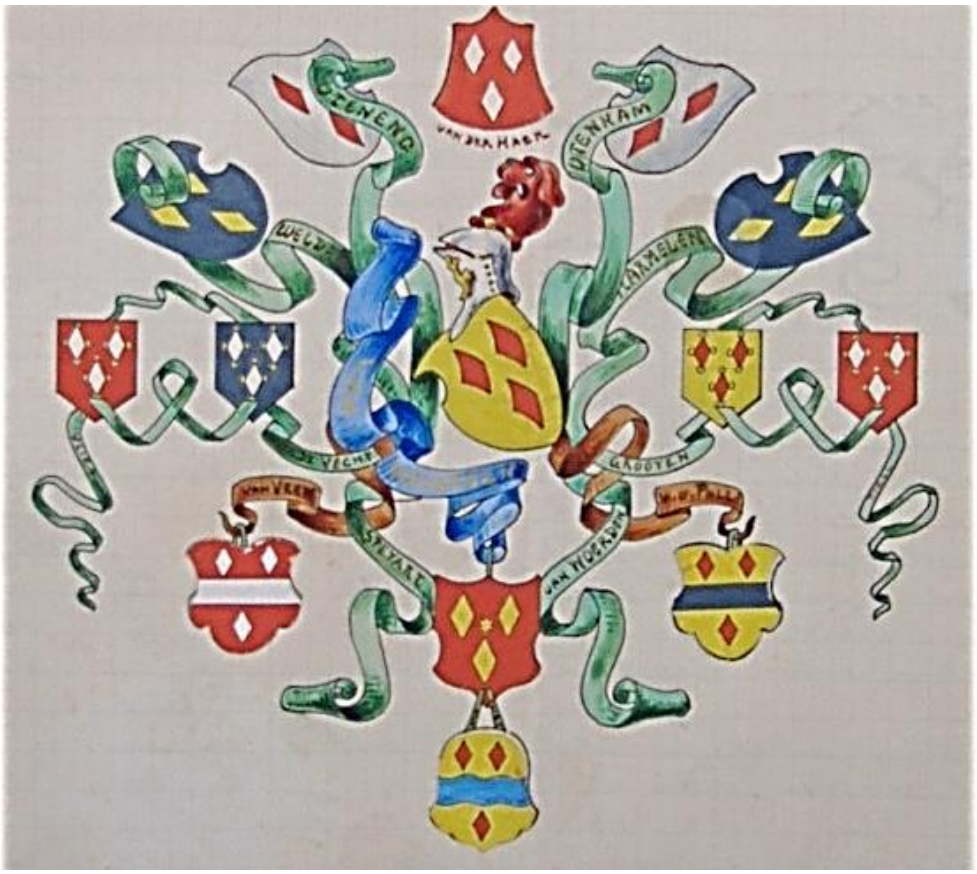

1.1 Utenend = -Uteneng
1.2 Van der Haer
1.3 Utenham

2.1 Weldam
2.3 Van Harmelen

3.1 Vliet dict Woerden
3.2 Overdevecht
3.3 ?Woerden van Vliet
3.4 van Grooten
3.5 ?

4.1 Van Veen
4.2 Speyart van Woerden
4.3 van de Poll
5.1 ?

De basis van de wapens is drie al of niet geknopte ruiten, gerangschikt 2-1. Vraag: zijn de genoemde families verwant aan Speyart van Woerden?

1.1 Uteneng: in zilver drie rode ruiten
1.2 van der Haer: in rood drie zilveren ruiten
1.3 Utenham: in zilver drie rode ruiten

2.1 Van Weldam: in zwart drie gouden ruiten; hier blauw / goud
2.2 Helmteken: rode uitkomende leeuw

2.3 Van Harmelen: in zwart drie zilveren ruiten

3.1 Vliet dict Woerden: in rood 3 geknopte zilveren ruiten
3.2 Overdevecht: in blauw drie geknopte zilveren ruiten
3.3 ?Woerden van Vliet
3.4 Van Grooten: in goud 3 geknopte rode ruiten
3.5 --: in rood drie geknopte zilveren ruiten

4.1 Van Veen: in rood een dwarsbalk, vergezeld van drie ruiten, alles zilver
4.2 Speyart van Woerden: in rood drie ruiten, in het hart een zespuntige ster, alles goud
4.3 van de Poll: in goud een blauwe dwarsbalk, vergezeld van drie rode ruiten (2-1)
blauw <> zwart

5.1 --: in goud een blauwe golvende balk, vergezeld van drie rode ruiten (2-1)

490 Schagen (Muschart: *geen ring*)

x

Schagen: in blauw een zilveren adelaar, houdende een bebladerd takje in de bek ~~en staande op een gouden ring~~.
Helmteken: op een blauw en zilveren wrong staande adelaar van het schild. Dekkleden: blauw, gevoerd zilver.
ACZ: *geen ring* betekent dat de ring fout is ingetekend.

510 Evert van Schayck

Willem van Schayck: een ring vergezeld van drie gaffelgewijs geplaatste lelies. Helmteken: op een kroon; een gesloten vlucht, waartussen een lelie. Omschrift: SIGILLVM : GVIL DE SCHADIC:

476 Scheltus van Leusden

Scheltus van Leusden: in goud een boom op grond een met ter weerszijde van de stam twee tegen de stam opstaande hagedissen, alles groen. Helmteken: op een gouden en groene wrong een gesloten gouden vlucht waartussen een naar rechts gewende uitkomende halve klimmende groene hagedis van de wrong. Dekkleden: groen, goud gevoerd.

CBGHDATNL-015370: identificatie van de diersoort: zilveren hagedissen.

541 Evert Somer

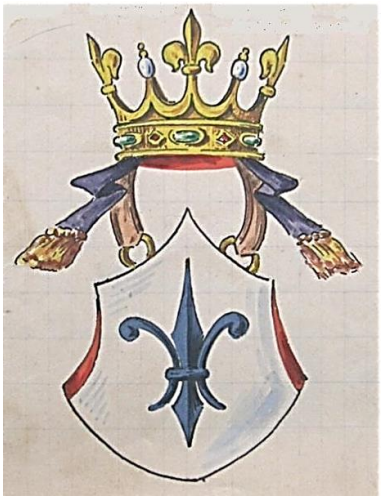

Evert Somer: in zilver een blauwe lelie. Het schild gehangen aan een gouden kroon.

In CBG familiewapens is geen wapen Somer met een lelie aanwezig.
Misschien door Muschart ontworpen.

533 Van Soudenbalch

Van Soudenbalch: gedwarsbalkt van acht stukken, de oneven balken goud, de even balken rood, beladen met resp. 4, 3, 2 en 1 zilveren goudgeknopte vijfbladige, bloempjes. Helmteken: een rode muts met gouden rand, en waaruit twee gouden geknoeste takken steken.

528 Gerrit van Spuelde

Gerrit van Spuelde: in rood een vanuit de linker schildrand uitgaande geharnast arm met gebalde vuist. Helmteken: op een rood en zilveren wrong twee naar elkaar gebogen armen van het schild. Dekkleden: rood, zilver gevoerd.

Ook Speulde, ook geharnaste arm gebogen.

543 Evert van Stoutenburg

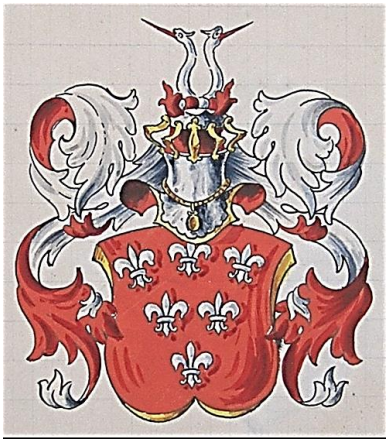

Evert van Stoutenburg: in rood zes zilveren lelies (3-2-1). Helmteken: op een rood en zilveren wrong twee afgewende kraanvogelkoppen met hals en gouden snavels. Dekkleden: rood, zilver gevoerd.

502 Mr J.T. Teeckman

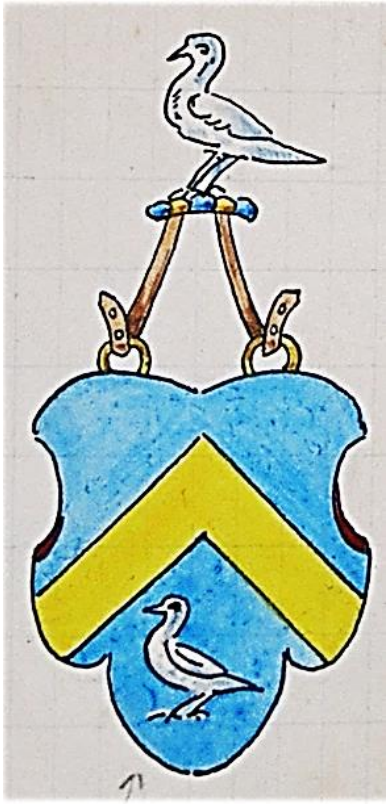

Mr J.T. Teeckman: in blauw een lage gouden keper; in de schildvoet een zilveren vogel (duif). Helmteken: het schild hangt aan een blauw en gouden wrong, waarop de vogel van het schild staat.

Muschart:
De vogel moet als een gekafte valk getekend worden. Wat is gekaft?
CBG: NL-HaCBG_1801_0038_0941.

487 Coenraad Temminck

Coenraad Temminck: in blauw een groengepunte goud-geknopte rode roos aan groene steel, waaraan twee groene bladeren; de roos gestoken in een rode, goud gebande hart, en alles vergezeld door twee gouden vleugels. Helmteken: op een blauw en gouden wrong een roos van het schild.

Gelijk aan het wapen, afgebeeld in de Ned. Patr. 1914.

545 Laurent Teschemaker

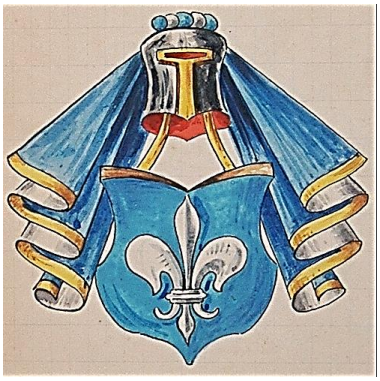

Laurent Teschemaker: in blauw een groot zilveren hart, Helmdekking: een blauw en zilveren wrong.

Ontwerp wellicht door Muschart.

CIMG0546 Mr Simon Petrus Trouillard

Mr Simon Petrus Trouillard: in zilver een lage rode keper, in het schildhoofd vergezeld van twee vijfpuntige sterren, en in de schildvoet van een naar rechts stappende groene vogel met een gouden tarweaar in de bek.

516 Matthijs Jacob van der Velde

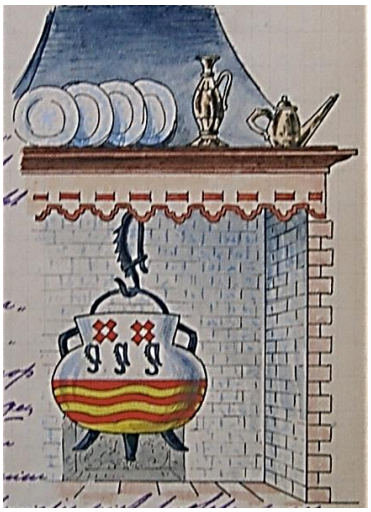

Matthijs Jacob van der Velde: in goud drie zwarte schoorsteenhalen naast elkaar, in het schildhoofd van tweemaal vier aanstotende vierkanten, geplaatst in de vorm van twee schuinkruisjes, in de schildvoet drie golvende rode dwarsbalken (CBG).

CBG HDATNL017493
Idem Van den Velden
Idem Van de Velde

De schoorsteenhalen moeten Muschart geïnspireerd hebben om het wapen als een ketel met drie poten, hangende aan een schoorsteenhaal, als wapendrager te tekenen.

517 Gerard van Voorst

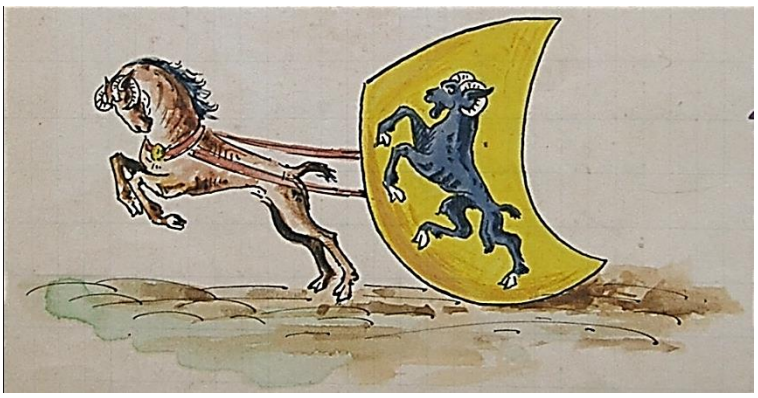

Gerard van Voorst: in goud een blauwe-klimmende zwarte ram met zilveren horens en hoeven.

ACZ: een merkwaardige heraldische voorstelling.
Het springende dier lijkt op een paard maar het heeft hoorns en is evenhoevig. Zijn staart is wat matig.

540 Hendrik Weede

Hendrik Weede: in zilver zes rode lelies (3-2-1). Helmteken: op een zilver en rode wrong twee afgewende zilveren koppen en halzen, en rode snavels van een kraanvogel.

Mr Reyer van Wenckum

Mr Reyer van Wenckum: in blauw drie gouden kronen (2-1); boven het schild een gouden kroon met twee blauwe vleugels en daarboven, tussen de vleugels weer een gouden kroon.
Het schild rust op een merkwaardig dier met een beide zijde een kop van een leeuwin en haar voorpoten.

488 Dirk Wyborgh

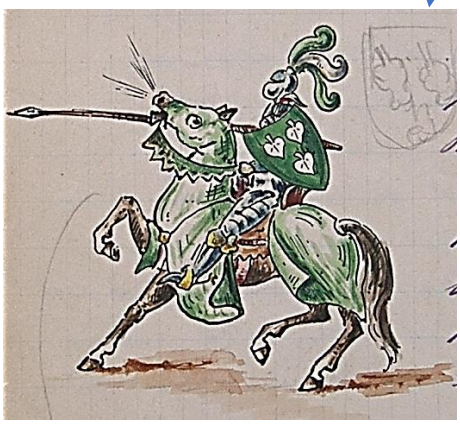

Dirk Wyborgh: een ridder te paard. Zijn wapen: in groen drie zilveren hartvormige bladeren met de steel omhoog (2-1). Op de helm drie struisveren. Het paard draagt een sjabrak zonder heraldisch wapen.

Schets bij Wyborgh rechtsboven

-- Drie schuinrechts geplaatste violen (201).
Misschien interpreteerde Muschart “later” de bovengenoemde bladeren als violen.
In de CBG-familiewapens wordt alleen de hiervoor genoemde wapen met drie violen genoemd.

522 Willem de Wyze

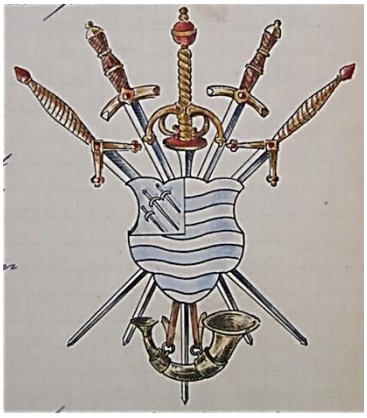

Willem de Wyze: in zilver vier golvende lichtblauwe dwarsbalken; een vrijkwartier: blauw beladen met drie linksgeschuinde zwaarden als bij Poeijte (zie boven). Onder het schild hangt een koper kleurige hoorn met de mond links.
ACZ: het blauw is lichtblauw.

Onbekend

Onbekend: in blauw een zilveren leeuw.

In de CBG-familiewapens komen meerdere familiewapens met een wapen a;s bijgaand voor.

TEKENINGEN DOOR MUSCHART

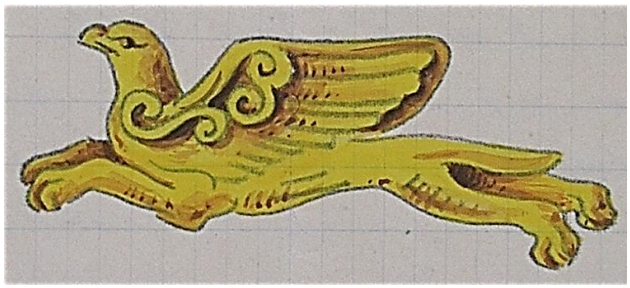

Een naar heraldisch-rechts vliegende gouden griffioen.

Het dier kijkt je aan.

Een adelaar.

Een hermelijnstaartje op een velletje papier.

Griffioen: Hij slaapt, maar door Muschart knap **nagetekend** uit het boek “Alice in Wonderland” doorLewis Carroll (1832-1878) en getekend door John Tenniel (1828-1914).

Vervolg van artikel

eerst en de groote massa's lading daarna. Sedert de laatste maand is deze drukte merkelijk verminderd, doch blijven alle schepen volle ladingen voeren.

Afb. 3. Gherit van Dashorst, Ao 1504 schepen te Amersfoort. In zilver een rode struisveer waarvan de top naar schuinlinks omgebogen. Geen helmteken vermeld. (Van Beurden: de veer naar rechts omgebogen.)

Datering

Het beginjaar van het manuscript is niet duidelijk. Daar op folio 1r wordt verwezen naar het wapen Pannekoek/Pannekoeck in het Algemeen Nederlandsch Familieblad van 1902, is het werk na dat jaar begonnen. Op folio 84r vinden we de datum 25 december 1912. Een andere gedateerde opmerking staat op folio 37r: 10 maart 1913. Misschien mogen we hieruit concluderen dat Muschart ca 1910 met het Amersfoortse wapenboek is begonnen.

De twee hierboven vermelde brieven zijn van 1915. Uit deze brieven blijkt echter niet dat in dat jaar het werk werd afgesloten. In de brief van 10 januari 1915 staat wel o.m.: *Hierbij de collectie wapenbeschrijvingen, (...). Zooals ik U reeds zeide, veel aanvullingen zijn er niet aan toegevoegd.*

De bibliotheek heeft dat jaar als jaar van publicatie genomen. Misschien is de beste datering ca 1910 - ca 1915. Aangezien Muschart[4] in 1873 is geboren is hij dan ca 40 jaar oud. Daarna zou hij nog zo'n 40 jaar de heraldiek dag in dag uit dienen.

De achtergronden van het wapenboek worden niet toegelicht en aangezien de correspondentie van Muschart verloren is gegaan, zal wel altijd onduidelijk blijven of Reijnders en Muschart plannen hadden om het Wapenboek in druk uit te geven. Misschien had Muschart in het begin van de 20ste eeuw de zegels in het Gemeentearchief van Amersfoort bestudeerd en daar Reijnders ontmoet.

Alvorens dit wapenboek nader te beschouwen heb ik nagegaan of iemand anders in de afgelopen 85 jaar (!) een beschrijving ervan heeft[1] gegeven. Dit blijkt niet het geval te zijn.

Zelfs Van Beurden noemt het in 1933 niet in diens boek over schepenzegels[3], hoewel het wapenboek dus zo'n 15 jaar ouder is.

Afb. 4. Gerrit van Scherpenzeel, Ao 1530. In blauw zes zilveren lelies 3-2-1. Helmteken: een zilveren lelie. Wrong en dekkleden: blauw en zilver. Helm: een aanziende traliehelm.

andere onbekenden X, Y en Z in het bekende vat waaruit het naar wij hopen, terzijnertijd glorieuselijk gemetamorpheerd zal te voorschijn komen. (...) Het krabbeltje in de onderste helft, die U weergeeft doet mij eenigszins denken aan hermelijnstaartjes. En vervolgens schildert hij een soort kaart met omgebogen hoek waarop een hermelijnstaartje.
Elders lezen we (fol. 23v): *Dit zegel* [van Johan Hackfort] *is foutief gesneden of in uwe tekening mankeert een streepje. U verdeelt nl. het veld door één horizontale lijn in 2 deelen, het wapen van het oudadelijk* (sic) *geslacht echter vertoont een dwarsbalk.* Wanneer jaren later Van Beurden[3] in zijn werk over de Amersfoortse schepenzegels hetzelfde zegel tekent, dan tekent hij een dwarsbalk.

Afb. 2. Johan Hackfort, Ao 1543 schepen te Amersfoort. In goud een rode dwarsbalk vergezeld boven van twee en beneden van één zilveren lelie. Wrong en dekkleden: goud en rood. (Zilver op goud. Rietstap: boven drie zilveren lelies.)

Muschart ontving niet van alle belangrijke personen uit Amersfoort en omgeving een zegelbeschrijving, maar kreeg ook wel alleen de naam. Dan gaf hij aan, welke wapens van families met dezelfde naam, bijv. door Rietstap, werden gegeven. Vervolgens schilderde hij alvast het wapen.
De bovengenoemde brieven aan Reijnders, dateren van 1 januari 1915 en 10 januari 1915. Muschart woont dan in de Kruisstraat 28[b] te Rotterdam. In de brief van 1 januari (Nieuwjaar) staat, nadat hij Reijnders had bedankt voor de goede wensen, die hij die ochtend! van hem mocht ontvangen: *Morgen ga ik de wapencollectie verzenden, u zult uuu* (sic) *als aanhangsel eenige aanvullingen en verbeteringen vinden. Meer heb ik er tot heden nog niet aangewerkt, daar ik nog steeds elk oogenblik van vrijen tijd besteed, om mijn alphabetische register der eigen wapencollectie te voltooien. Zooals ik u reeds zeide, het is een reusachtig werk. De volledige beschrijving van elk Nederlandsch geslachtwapen komt op een cartonnen kaart geschreven en deze kaart in alphabetische volgorde soort bij soort (naar het voornaamste wapenfiguur), in laadjes van daartoe speciaal gemaakte ladekastjes geplaatst. Naar schatting zullen er dit voor zooverre thans de door mij verzamelde wapens betreft een 20000 à 25000 worden. U begrijpt, dat het schrijven eenigen tijd neemt. Thans zijn daarvan een 11000 gereed, er blijft dus nog een goed deel over en zullen nog eenige maanden onafgebroken arbeid noodig zijn, om het geheel te voltooien. Meer en meer bleek mij, dit noodig te zijn, het zoeken naar een wapen op naam werd door de omvangrijkheid mijner collectie te lastig. (...) Terzijnertijd gaan wij weder op de oude wijze met dezen arbeid door.*

Eén keer wordt iets over zijn werk in de Rotterdamse haven geschreven. Dit gebeurt in zijn brief van 1 Jan. 1915: *De zaken van de Holland Amerika lijn gaven mij vooral de eerste 4 maanden van de oorlog ontzachelijk* (sic) *veel werk als gevolg van de enorme toeloop passagiers*

Zie verder www.antonzeven.nl